

XIX MEĐUNARODNI GEOGRAFSKI KONGRES*

Stockholm, 6. do 13. kolovoza 1960.

JOSIP ROGLIĆ

Na svom 19. međunarodnom skupu našli su se geografi različitih krajeva u skandinavskim zemljama. Iako je glavno zasjedanje bilo u Stockholmu, radni se program odvijao po svim skandinavskim zemljama. U ovoj naučnoj manifestaciji, kao i u njihovu cjelokupnom životu, došla je do izražaja primjerna kooperacija ovih razvijenih zemalja.

Međunarodni geografski kongres u skandinavskim zemljama okupio je velik broj učesnika (oko 1400) iz najudaljenijih krajeva Svijeta. Najbrojnije su bile zastupane USA (oko 350), slijede Velika Britanija (oko 150), SSSR i Francuska sa oko 100, Italija (oko 80), Poljska (oko 40) itd. Iz Jugoslavije je bilo 5 učesnika (po 1 iz Ljubljane, Zagreba i Sarajeva i 2 iz Skopja), od kojih je jedan (prof. I. Ilešić) bio službeni delegat. Iznenađuje malen broj i neobičan sastav jugoslavenskih učesnika — odraz naših specifičnih prilika. Zaista čudno, da u današnje doba, kada postoji opći i veliki interes za prilike u svijetu a posebno za našu zemlju, oni koji to poznavanje razvijaju i šire ne uživaju odgovarajuću javnu podršku. Ovo stanje nije posljedica objektivnih prilika, što potvrđuje velik broj naših učesnika na Međunarodnom kongresu historičara, koji se održao u istom mjestu neposredno iza geografskog. Ovakvom postupku zajednice, pored snage tradicije, pridonosi i naš neuspjeh da pokažemo tko smo i što značimo. Iz ove bi činjenice trebalo povući odgovarajuću pouku.

Veoma bogat i izvanredno dobro organiziran program simpozija i terenskih demonstracija i diskusija bilo je prije i poslije glavnog sastanka. U izvođenju ovog programa učestvovalo je svih pet sjevernih zemalja (Danska, Norveška, Švedska, Finska i Island). Obzirom na manji broj učesnika, dobru naučnu pripremu i pažljivu organizaciju, ovaj dio međunarodnih kongresa dobiva sve veći interes i ima punu naučnu vrijednost. Prije Kongresa bilo je sedam simpozija i 13 terenskih demonstracija i diskusija, a poslije kongresa 5 odnosno 11. Ovim važnim i bitnim proširenjem rad 19. međunarodnog kongresa odvijao se od 19. srpnja do 28. kolovoza, i to na prostoru od Islanda do finsko-sovjetske granice i od Spitzberga do dansko-njemačke međe. Bila je to

* Ovaj izvještaj je saopćen na sastanku Geografskog društva Hrvatske 7. XI. 1960.

divna prilika da se upozna velik i problemima bogat prostor i produbi specijalističko znanje. Na žalost cijene ovog proširenog dijela bile su za nas visoke, i samo su dva Jugoslavena učestvovali, i to jedan na putu u Finsku Laplandiju, Nord Cap i Norveško primorje, a drugi na simpoziju o agrarnom pejzažu srednje Švedske.

I pored suradnje svih pet zemalja, središnja i glavna uloga bila je u švedskim rukama. Nordijska preciznost, ljubaznost ali i poslovnost dolazili su do punog izražaja, ne samo na kongresu, već i u cijelom boravku. Naši putnički uredi, prema uputi kompetentnog organa Jugoslavenskih željeznica, odbijali su da dadu popust, iako su učesnici od organizatora dobili objave izdane od švedskih željeznica; navodno naša željeznička uprava nije dobila obavijest o tom popustu. Na licu mjesta davani su učesnicima popusti u svim pravcima i na željeznicama svih četiriju zemalja! Švedski putnički ured »Reso« obavljao je golem posao nevjerovatnom brzinom i poželjnom tačnošću; putnički ured je žarište suvremenog turističkog strujanja, o njemu zavisi zadovoljstvo pojedinca i gospodarski efekat. Drugih olakšica nije bilo, osim što su organizatori dali obavještenja i upute o različitim mogućnostima smještaja.

Obzirom na opseg i važnost programa i okupljenost učesnika, zasjedanje u Stockholmu bilo je najznačajniji dio kongresa. U 9 radnih sekcija saopćeno je oko 400 referata. Sekcije su bile slijedeće: 1. Geografija polarnih i subpolarnih krajeva, 2. Geografska kartografija i foto geografija, 3. Klimatologija, hidrografija, oceanografija i glaciologija, 4. Geomorfologija, 5. Biogeografija, 6. Antropogeografija, 7. Ekonomska geografija, 8. Metodologija i bibliografija i 9. Primijenjena geografija. Uz to je 15 komisija, koje su postojale između 18. i 19. kongresa, održalo 29 sastanaka. Ukupno je kroz 6 radnih dana održan 81 sastanak, i to prije i poslije podne. Paralelno je održavano i po 8 sastanaka, uglavnom u istoj zgradi ili u neposrednoj blizini, i učesnici su mogli kombinirati prema svom naučnom interesu. Orijentaciju je olakšavala publikacija »Abstracts of papers«, u kojoj su objavljeni sadržaji predavanja (664). Na žalost, organizatori kongresa neće, kao što su unaprijed obavijestili, objaviti zbornike s potpunim tekstom referata. Ovo je donekle i razumljivo obzirom na iskustva sa dva posljednja kongresa kada je jedva uspjelo objaviti zbornike u četvorogodišnjem međukongresnom razdoblju. Isto je tako tačno da se radovi u kongresnim zbornicima manje čitaju od onih u časopisima. Naučne aktuelnosti redovito se ne daju kao kongresni prilozi, a uz izloženu problematiku naročito su važne diskusije, koje se obično šturo objavljuju.

Organizatori kongresa tražili su od predavača podatke, gdje će potpuni tekstovi njihovih predavanja biti objavljeni, ali to nije uz izvode označeno, jer vjerovatno za sve nisu uspjeli dobiti.

Kongres se održavao u još potpuno nedovršenoj »Folkets Hus« (Narodni dom), velikoj i specijalnoj zgradi sagrađenoj za održavanje sličnih manifestacija. Međunarodni i slični nacionalni skupovi postaju sve češći i imaju gospodarsko i propagandno značenje. Veliki gradovi i zemlje ulažu velika sredstva kako bi pružili što povoljnije uvjete i privukli ovakve manifestacije. U velikim gradovima širom svijeta grade se i ure-

duju centri za slične skupove — odraz jačanja kolektivnog života u nacionalnim i internacionalnim razmjerima.

Folkets Hus je primjer ovakvog centra za velike skupove. Glavna sala ima oko 4000 sjedišta s uređajima za simultana prevođenja, projekcije se daju istovremeno na tri platna, tako da svi dobro vide, klimatski uređaj osigurava potrebnu svježinu itd. Velika se dvorana prema potrebi veoma brzo podijeli u tri dijela, a uz ovu dvoranu ima velik broj manjih i primjerno uređenih predavaonica, koje još nisu bile sve dovršene. Tu su različite klupske i uredske prostorije, pošta, bankovni ured, putnički ured, bifei, restoran i dr. U ovim udobnim, iako ne u cijelosti dovršenim, prostorijama bilo je izobilje mogućnosti za manje sastanke i susrete — važan elemenat ovakvih međunarodnih skupova.

Očito je da će se pojačanjem mogućnosti putovanja broj učesnika na ovakvim međunarodnim sastancima dalje povećavati, a broj referata već je prešao koristan iznos. Po svemu izgleda da će se razlike između broja učesnika i referata povećavati; vjerujemo da to neće umanjiti vrijednost kongresa. Oni koji dolaze da čuju naučna obavještenja, učestvuju u diskusijama i prošire svoje znanje i poznanstva, možda mogu da ove skupove koriste bolje od onih koji dobar dio vremena provedu u uzbuđenju oko vlastitog nastupa i stanovišta. Na žalost, pored ovih postoji i treća komponenta sastavljena od uglavnom pasivnih učesnika. Važna je činjenica da su međunarodni naučni skupovi postali spontana i snažna manifestacija, nužna pojedincima, važna za zajednice i bitna za buduću razvitak čovječanstva; slijedeća će faza utjecati na njihovu strukturu i dati im odgovarajući lik.

Domaćini su s uspjehom nastojali da gostima dadu što više obavještenja i privuku njihovu pažnju na svoje zanimljive zemlje. Poštanski pretinci učesnika stalno su punjeni i na kraju smo imali problem i troškove da to dostavimo svojim kućama. I u tome su nam domaćini veoma umješno pomogli i pokazali kako se u razvijenoj zemlji radi.

U krasnoj publikaciji »Norden« prof. A. Sömme izložio je geografske osobine skandinavskih zemalja. Uz to je poznati finski časopis »Fennia« u posebnom broju predočio lik Finske; isto su učinili Danci posebnom publikacijom. Živo predavanje i bogato ilustrirana monografija prof. W. Wiliam-Olsona uveli su nas u poznavanje Stockholma, što je kasnije dopunjeno posebno organiziranim upoznavanjima grada, a ovo je bilo prošireno i na prostrani arhipelag, gdje su rasute rezidencije ljetnjeg Stockholma; tome treba dodati posjet Upsali i drugim centrima okolice. Posebnim putovanjima i demonstracijama prije i poslije kongresa pružala se prilika za upoznavanje najzanimljivijih krajeva u skandinavskim zemljama. Različite ustanove organizirale su posebne programe i izložbe. Učesnici su u ovom bogatom programu birali i koristili ga prema svojim vremenskim i još više materijalnim mogućnostima.

I delegacije pojedinih zemalja davale su posebne programe, prijeme, dijelile specijalno pripremljene publikacije ili učestvovala na velikoj izložbi karata. Izložba karata svojim je opsegom i sadržajem bila velik uspjeh. Vidjeli smo velika dostignuća u izradi tematskih karata, posebno nacionalnih atlasa. Gledajući ovaj važan dodatak radu kongresa, po-

sebno vrijedne i lijepe karte, nismo se mogli oteti žalosti što nismo zastupljeni, a još više što na tom polju i mnogo zaostajemo.

Posebno su poučni bili susret i spoznaja velikih dostignuća u skandinavskim zemljama. Upravo zbunjuje škrtost prirodne osnove. U obradi polja, gradnji seoskih rezidencija i gradskih kompleksa, u korištenju šume, održavanju željeznica i cesta i drugim društvenim aktivnostima vide se velika dostignuća i težnja da se ide naprijed. Ovo zaslužuje poseban osvrt, koji je nemoguće ovdje dati. Geografska stvarnost skandinavskih zemalja za nas je, a vjerujemo i za većinu drugih učesnika, neobična i daleka, te je razumljivo da utiske dugo i intenzivno doživljavamo. To će utjecati i na budući rad i gledanje geografa iz različitih zemalja, koji su na kongresu učestvovali — odraz važnosti kongresa za zemlju koja ga organizira.

Najveći broj saopćenja imale su sekcije za antropogeografiju i ekonomsku geografiju, zatim za geomorfologiju itd. Ovaj bi se raspored izvjesno izmijenio, ako bi se uzela u obzir i predavanja koja su održavana na simpozijima, gdje su geomorfologija i klimatologija bile jako zastupane. Neosporno je da je raniji dominantni položaj geomorfologije bio na ovom kongresu izgubljen. To je izvjesno posljedica udaljivanja ove specijalnosti iz geografskog kompleksa. Kvantitativna stremljenja nekih upornih predstavnika ove discipline oslabila su interes kod ostalih, a izgleda da nisu ni njih same zadovoljila. Mislimo da je to dobar znak jačanja unutrašnje homogenosti i povezanosti geografije.

Vjerujemo da će za našu nauku naročito biti značajne diskusije i prilozi u sekcijama za metodologiju i bibliografiju i primijenjenu geografiju. U ovim su sekcijama raspravljani bazni problemi geografije: naučna koncepcija i praktično značenje. Ova su pitanja indirektno dođirnuti već na samom početku kongresa, o njima su učesnici rado govorili, očito je da su brige opće i da ih treba rješavati. To je naročito važno za nas jugoslavenske geografe; stoga ćemo se i ovdje na tom zadržati.

Nacionalni geografski komitet Jugoslavije, odnosno Savez geografskih društava predložio je da se na ovom kongresu osnuje pri međunarodnoj geografskoj uniji Komisija za metodološke probleme. Na žalost, zbog naših organizacionih promjena, prijedlog je stigao kasno sekretarijatu Unije i nije stavljen na dnevni red. Predavanja pisca ovog prikaza kao i prof. Ilesiča ukazala su na važnost problema i pobudila živu diskusiju i zahtjev prisutnih da Međunarodna geografska unija ovim problemima posveti najveću pažnju.

Naš prijedlog i razmatranja dopunjavali su se s onima prof. O. Tulipea (Liège, Belgija), zastupnika primijenjene geografije; naziv nije sretan, s čime se slaže i njegov predlagač, jer svaka geografija po svojoj biti i zadaći mora biti primjenljiva. Iskustva sa kongresa pokazuju kako je nužno raspraviti pitanja o kojima ovisi ne samo napredak već i opstanak naše nauke. Rasprava na plenarnom sastanku pokazala je slabosti naše glavne međunarodne manifestacije i Unije, koja o njoj vodi brigu.

Organizaciji međunarodnih geografskih kongresa pristupa se mehanički odnosno stereotipno, što se vidi u vrstama sekcija. Nazivi sekcija odražavaju postojeću naučnu koncepciju, a ta u sadašnjim uvjetima nije ni dobra ni zadovoljavajuća. Tu je veliki broj »grafija« ili »logija«, od kojih svaka pretendira da bude ili već jest samostalna disciplina; nemoguće je shvatiti i osigurati jedinstvo nauke koja bi obuhvatila toliko različitih sistematskih disciplina. Ne možemo i ne trebamo živjeti pozajmljujući od drugih, već moramo obrađivati konkretno i izvoditi opće zaključke koji iz toga slijede. Time naša kooperacija sa susjednim disciplinama postaje obostrano korisna i potrebna; prestale bi mnoge, za nas često neugodne diskusije. Određen objekt i vlastita metoda osiguravaju naučnu samostalnost i uspjeh. Sigurno je da geografija ima oboje, a zašto se u tom smislu ne postupa, nije jasno, ali je dokučivo.

Mora se istaći da je na kongresu u Stockholmu nagoviješten trag novog i realnijeg smjera sekcijom »Polarna i subpolarna geografija«. Na žalost, rad te sekcije bio je veoma skroman. Sigurno bi svi učesnici bili zahvalni i pomoglo bi mnogo napretku, ugledu i praktičnom značenju naše nauke, kad bi se na kongresu dala velika uloga sekcijama koje obrađuju najbitnije probleme zemlje u ovom slučaju zemalja u kojima se kongres održava. Na konkretnim i pristupačnim objektima produbljivalo bi se ne samo znanje, već bi se brusila i načna metoda. To se, istina, čini u simpozijima i terenskim demonstracijama i diskusijama, ali razbijeno i u malom broju. Predavanje prof. W. W. Olsona o Stockholmu je primjer što bi se moglo na ovoj osnovi postići. Ova bi komponenta odgovarala ne samo interesu stranih učesnika već bi i domaćima nametnula obavezu da učine sve moguće i pokažu svoju naučnu vrijednost. Suvišno je govoriti da bi ta komponenta osigurala javnu podršku i pridonijela primjenljivost geografije.

Izgleda nam da bi u programu međunarodnih geografskih kongresa trebali dominirati opći problemi koji odgovaraju stupnju razvitka nauka i sepcifični problemi kraja u kome se kongres održava. Dok bi druga komponenta mobilizirala domaće naučne radnike i pobudila interes sredine u kojoj se održava, o prvoj bi morala voditi računa Međunarodna geografska unija uz podršku svih nacionalnih komiteta, a preko ovih i bezbrojnih ustanova i pojedinaca. Pored redovitih izvještaja trebalo bi od nacionalnih geografskih komiteta tražiti posebne prijedloge i mišljenja o radu kongresa. Na osnovu ovog materijala Izvršni odbor Unije i nacionalni komitet zemlje koja organizira mogli bi lako i uspješno odrediti program i usmjeriti rad kongresa. Izvještaj predsjednika Unije na otvorenju kongresa trebao bi dati ocjenu položaja nauke i njenih problema, kao i svoje sugestije; slično bi nas predstavnik domaćina trebao uvesti u naučne probleme svoje zemlje. Internacionalna geografska unija trebala bi izvještaj predsjednika na vrijeme tiskati i preko nacionalnih komiteta dostaviti učesnicima, tako da osnovna diskusija bude pripremljena i na potrebnoj visini. Na osnovu toga i saznanja u toku kongresa mogli bi se na kraju donositi odgovarajući zaključci. Međunarodni kongresi treba da budu stepenice u razvitku nauke i međaši etapa u ostvarenju njenih zadataka.

U izboru priloga za kongres trebalo bi postupati po nekom sistemu i odlučno. I organizatori 19. međunarodnog geografskog kongresa nagovijestili su da će se izvršiti izbor referata, koji će se čitati. U stvari, odluka je prepuštena predsjednicima sekcija, a ovi se vjerojatno nisu nikome zamjerili. Na ovaj se način broj referata nepotrebno povećava i otežava orijentaciju, a beznačajni referati slabe opći interes i škode ugledu kongresa i struke. Terasa duž neke rječice, koju je nemoguće naći na dostupnim kartama, ili problematični klimatski podaci ili deskripcija beznačajnih naselja redovito ne pridonose ni poznavanju nekoga kraja, a nikako ne idu u okvir međunarodnog kongresa.

Na jednom kongresu treba misliti na slijedeći. To se u stvari i sada radi, ali, kao što se na ovom kongresu pokazalo, mehanički. Veze među kongresima su komisije koje bi trebale da odražavaju stupanj razvitka i usmjeravaju naučni rad u geografiji. Diskusija na plenarnom sastanku pokazala je da postojeće komisije tome ne odgovaraju. Već tri međukongresna razdoblja imamo gotovo iste komisije, od kojih je većina nedovoljno aktivna, a neke su, priznajemo, i nebitne.

Od novih komisija usvojenih na ovom kongresu, treba istaći osnivanje »Komisije za metode ekonomske regionalizacije« koja je osnovana na prijedlog Poljskog nacionalnog geografskog komiteta, u čiji je odbor ušao i prof. Ilešić (referent smatra da bi bilo bolje da se razvija »geografska regionalizacija«).

Mnogo se raspravljalo prije kongresa o osnivanju posebne »Komisije za kartografiju«, i to na prijedlog Međunarodnog kartografskog udruženja. Kako je Međunarodnoj geodetskoj uniji privalo snimanje terena a izložba na ovom kongresu pokazala da je tematska karta djelo geografa stručnjaka uz pomoć tehničara, to se zaista ne zna kamo spadaju preživjeli »kartografi«.

Smatramo da nije u interesu metodskog razvitka a i opstojanja naše struke da bude azil za sve. Ipak je i taj prijedlog usvojen, iako su i organizatori kongresa za naziv sekcije upotrebili termin »Geografska kartografija«.

I dalje nema komisije koja bi imala zadaću da se bavi problemima naučne koncepcije i praktičnim značenjem geografije. U geografiji, čiji je objekt promjenljiv u prostoru i vremenu, treba da i metoda izučavanja evolviraju; metodološke su diskusije za našu nauku bitne, a sada su postale drastična potreba.

Postupak u izboru komisija pri Međunarodnoj geografskoj uniji održava neshvatljivu statičnost i apstraktnost, koje vladaju i u našim najvišim međunarodnim organima. Ta spoznaja je veoma pozitivan rezultat žive diskusije na prvom općem sastanku Međunarodne geografske unije. Na žalost, tada se nije više moglo ništa izmijeniti.

Prema postojećem statutu, već na prvom sastanku, kad se učesnici još ne poznaju i nisu izmijenili misli, treba donijeti gotovo sve kongresne zaključke, uključujući osnivanje novih komisija i izbor novog vodstva Međunarodne geografske unije. Taj čudni i nekonstruktivni postupak određen je statutom. Jedino što se moglo u ovim uvjetima učiniti jeste da je izabran komitet, koji će za slijedeći kongres prirediti novi i pogod-

niji statut. To je jedan od razloga zašto mi pišemo više o ovim općim i bitnim problemima, koji se moraju odraziti u statutu. Spomenuta opća iskustva odražavaju se i u našem uskom krugu, brige su dakle opće, i mi smo dužni da o tome mislimo i damo konkretne prijedloge.

Sa statutom su povezana još neka pitanja koja su došla do izražaja na kongresu u Stockholmu. Izvršni komitet Međunarodne geografske unije predložio je za novog predsjednika g. C. Trolla, rektora sveučilišta u Bonnu; odvojeno je mišljenje imao Nac. geografski komitet SSSR, koji je predložio da dosadašnji predsjednik H. W. Ahlmann ostane i dalje, što sadašnji statut ne dozvoljava. O ovome su bili izviješteni nacionalni geografski komiteti zemalja članica. Na skupštini je predstavnik SSSR svoj prijedlog detaljno obrazložio. Savezna republika Njemačka ne održava veze s mnogim državama, što bi onemogućilo predloženom predsjedniku da nesmetano vrši svoju zadaću, a s time je u skladu i određen politički stav kandidata. Sovjetski su stav poduprle i druge istočne zemlje, osobito Mađarska. Na drugoj je strani kandidatura prof. Trolla podržavana stanovištem da se u međunarodne naučne organizacije ne uvlače politička gledanja i neospornim naučnim ugledom kandidata. Velika većina glasala je za prof. Trolla koji je izabran predsjednikom Međunarodne geografske unije za slijedeće razdoblje.

Rezultat ovog glasanja nije ništa poremetio raspodjeljenje; on se mogao očekivati, jer Nacionalni geografski komitet SSSR nije predložio ozbiljniji protukandidata, već je podnio prijedlog koji je prema statutu bio neprihvatljiv. Vjerojatno je postupak imao za cilj da se iznesu primjedbe koje je potrebno i korisno znati. Prof. Troll je primio odgovornu dužnost i obavezu i treba da svoje sposobnosti uloži u otklanjanje izloženih slabosti i unošenje novog duha u Međunarodnu geografsku uniju. U tom pogledu ima posebne kvalifikacije.

Mnogo teži i nepotreban dojam ostavio je izbor Njemačke Dem. Republike za člana Međunarodne geografske unije. Ovaj je problem prethodno raspravljao poseban komitet Međunarodne geografske unije i zauzeo pozitivan stav, koji je pismeno obrazložen i dostavljen nacionalnim geografskim komitetima. Zastupnik Nj. D. R. prof. E. Lehmann razumnim je mislima podupro prijedlog i nije bilo javnog glasa protiv; ipak je pri glasanju prošao tek sa 1 glasom većine (17 od 32 predana glasa). Takav postupak ne odgovara »nepolitičkom« načelu međunarodnih naučnih kongresa.

Na međunarodnim geografskim kongresima govori se samo engleski i francuski, zapravo izrazito dominira engleski (od 664 sadržaja referata 509 je na engleskom a 155 na francuskom, velika promjena obzirom na ranije kongrese). Koliko god je ova promjena neugodna za sadašnju generaciju naučnih radnika koja nije imala prilike da se u mlađim godinama upozna s engleskim jezikom, iskustvo pokazuje da to mlade generacije neće osjećati. Ove promjene izazivaju nostalgичne reminiscencije kod ranijih »velikih«, dok mi tu žrtvu internacionalnoj suradnji dobro znamo i treba je mjeriti i hrabriti se vrijednošću rezultata. Oni kojima ovaj razvitak ide u prilog, treba da shvate da to nije njihova osobna zasluga i ne donosi samo koristi; to se često odražava u slaboj kvaliteti

njihovih radova i zaprepašujućem nepoznavanju literature na tuđim jezicima.

Poznavanje i upotreba jednog jezika jača sporazumijevanje i olakšava kontakt. Jača razmjenu mišljenja, pridonosi nučnom napretku i međunarodnom sporazumijevanju — u tom je pogledu 19. međunarodni geografski kongres pokazao znatan napredak. I diplomatska predstavnštva mnogih zemalja koristila su priliku da okupe svoje sunarodnjake i njihove prijatelje. Sve je to jačalo kontakt i umanjivalo nezgode, koje sa sobom nosi organizacija i održavanje kongresa u sredini čiji je jezik malo poznat.

Prihvaćen je poziv Velike Britanije da se slijedeći kongres g. 1964. održi u Londonu, što znači da će se od 20 međunarodnih geografskih kongresa 3 održati (1895., 1928. i 1964.) na britanskom otoku — odraz nedovoljne internacionalnosti i nejednake spoznaje važnosti geografskih znanja.

Iznijeli smo neke napomene koje ne umanjuju već povećavaju značenje 19. međunarodnog kongresa. U želji da idemo naprijed prva je briga da otklonimo smetnje i izbjegnemo greške. Na kongresu u Stockholmu ovi su problemi uočeni i učinjen je prvi korak u njihovu rješavanju — to je vjerujemo njegovo povijesno značenje u razvitku geografije.

RÉSUMÉ

LE 19 ÈME CONGRES GEOGRAPHIQUE INTERNATIONAL

par J. Roglić

L'auteur donne le compte-rendu du 19 ème Congrès Géographique International qui a eu lieu à Stockholm entre le 6 et le 12 août. Avec toutes les symposia et toutes les excursions qui ont eu lieu avant et après la session de Stockholm les travaux du Congrès se sont déroulés entre le 19 juillet et le 28 août dans tous les cinq pays nordiques (Islande, Norvège, Suède, Finlande, Danemark).

Au Congrès il y avait 1.400 participants et on y a prononcé 660 conférences; ceci rend le participant incapable d'avoir une vue d'ensemble de tous les travaux du Congrès. Avec une précision toute nodrique les organisateurs ont assuré le déroulement parfait des travaux du Congrès.

Le rapporteur considère que ce Congrès a attiré l'attention sur certains problèmes essentiels de la géographie en tant que science et sur l'organisation même des Congrès. Ce qui demande également à chercher des solutions.

Les travaux du Congrès se sont effectués dans 9 sections qui se répètent mécaniquement à chaque congrès, indiquant le problème fondamental en justifiant certains reproches adressés à la géographie. Les nombreuses «graphies» et «logies» mettent en question la cohésion interne de la science et provoquent des reproches concernant son droit à l'existence. Au lieu de mettre en discussion les problèmes fondamentaux, grâce au procédé mentionné ci-dessus, les Congrès internationaux les prolongent ne serait-ce que formellement. Le problème s'aggrave davantage en ce qui concerne le contenu des exposés dont certains n'entrent pas dans les travaux des congrès, pendant que d'autres sont à la limite ou en dehors de notre domaine scientifique. Les organisateurs ont laissé aux présidents des commissions de choisir les exposés qui seront lus, mais ceci n'a presque jamais été qu'une formalité.

Le rapporteur considère que l'Union internationale des géographes et les comités nationaux de géographie devraient prendre des mesures en vue de choisir, pour les travaux des congrès, les problèmes d'un intérêt scientifique général ainsi que

les problèmes d'un caractère régional concernant le pays où la session a lieu. De cette manière la science ferait des progrès et la connaissance du pays où le congrès a lieu serait enrichie, ce qui renforcerait l'intérêt de l'opinion publique pour les travaux des congrès et de la géographie. Dans ce but l'Union internationale des géographes pourrait consulter préalablement aussi les comités nationaux de géographie.

La tâche des commissions de l'Union Internationale des géographes est d'assurer le processus de développement de notre science et la continuité des fonctions des congrès. Malheureusement ces commissions se maintiennent mécaniquement. Au lieu d'apporter les décisions les concernant sur la base de l'expérience, entre le congrès et le résultat du congrès, on en discute à la première session de congrès et on décide de leur prolongement ou de leur suppression. Le grand mérite du Congrès de Stockholm est de s'être rendu compte de pareilles anomalies et d'avoir élu un comité pour le remaniement du statut — moment favorable pour mettre les choses à leur place.

Le discours du président de l'Union Internationale devrait donner une appréciation de l'état et des problèmes de la géographie au moment où le congrès a lieu; il serait très utile de le faire multiplier préalablement et de l'envoyer aux participants pour rendre la discussion plus efficace. Le discours du représentant du comité national de géographie qui organise le congrès devrait nous introduire dans les problèmes géographiques de son propre pays. Il faudrait s'efforcer de faire des Congrès internationaux des étapes marquantes dans le développement de notre science.

(Traduit par A. Polanšćak)